Flet për revistën "Monitor" Agim Anxhaku, drejtor i Drejtorisë së Akreditimit

INTEGRIMI I STANDARDEVE

Historikisht standardet kanë qenë një nga pengesat kryesore për eksportin e produkteve shqiptare. Por të fitosh disa standarde është vetëm gjysma e punës: gjysma tjetër është t'i certifikosh këto standarde nga institucione të besuara. Që një produkt shqiptar t'i njihen disa standarde të caktuara në vendet e Bashkimit Europian (BE), duhet t'i certifikojë ato nga laboratorë të akredituar. Dhe pikërisht akreditimi i laboratorëve, trupave dhe inspektorateve certifikuese qëndron në thelb të punës së drejtorisë së Akreditimit, institucioni që ka marrë përsipër krijimin e një sistemi akreditimi dhe integrimin e tij në strukturat përkatëse evropiane. *Agim Anxhaku, drejtor i Drejtorisë së Akreditimit, në një intervistë për Monitor sqaron këtë proces.*

Ç'është procesi i akreditimit?

Për çdo produkt dhe shërbim duhet të ekzistojnë disa standarde, që përfaqësojnë kërkesat më të përparuara, ose të paktën më të domosdoshme, të kohës. Ne si Shqipëri nuk është se bëjmë standarde; kryesisht ne përshtasim standardet e pranuara gjerësisht në nivel ndërkombëtar.

Natyrisht, prodhuesit janë të interesuar t'i shprehin konsumatorit mesazhin që produkti i tyre përmbush kërkesat e x standardi. Por si do t'i provohet konsumatorit që produkti realisht përputhet me kriteret e standardit në fjalë? Prodhuesi këtë e provon me anë të provës së një laboratori. Por edhe këtu lind pyetja: a është i besueshëm laboratori në fjalë, ose a ka kompetencë teknike për të certifikuar produktin?

Pikërisht shprehjen e kompetencës teknike të një laboratori e bën akreditimi, nëpërmjet kontrolleve dhe procedurave teknike të caktuara.

Çdo vend ka disa organizma që përbëjnë infrastrukturën e cilësisë. Në rastin e Shqipërisë, këto institucione janë Drejtoria e Përgjithshme e Standardeve, Drejtoria e Metrologjisë dhe Kalibrimit dhe Drejtoria e Akreditimit.

Kur është krijuar drejtoria e akreditimit?

Akreditimi si proces ka nisur qysh kur ky proces bëhej nga Drejtoria e Përgjithshme e Standardeve, në fillim të viteve '90. Në vitin 2003, në përputhje me përvojën e vendeve të BE-së dhe në përputhje me parimet e akreditimit, Drejtoria e Akreditimit u shkëput nga Drejtoria e Standardeve. Krijimi i drejtorisë u paraprí nga miratimi i ligjit përkatës.

Drejtoria e akreditimit ka marrë autoritetin nga shteti shqiptar për të ngritur sistemin e akreditimit në vend. Ky sistem do të ngrihet sipas standardeve europiane për akreditimin. 17011 është standardi që përcakton se si ngrihet një sistem akreditimi dhe si e zhvillon aktivitetin e vet. Ky sistem, me ligj, përfshin laboratoret testues e kalibrues, trupat inspektuese, trupat certifikuese të produkteve dhe sistemeve. Varësinë vertikale Drejtoria e Akreditimit e ka nga METE.

Pse është i nevojshëm akreditimi?

Vlera e punës sonë mund të shihet në dy drejtime. I pari është shërbimi ndaj konsumatorit në përgjithësi. Sepse, falë akreditimit, certifikimi i standardeve është më i besueshëm për publikun.

100 mijë lekë është kosto e akreditimit

Ana tjetër e medaljes, krahas ngritjes së strukturave në Shqipëri, është integrimi në strukturat përkatëse evropiane. Në këtë mënyrë, ne i shërbejmë qarkullimit të lirë të mallrave, pra edhe biznesit. Nëpërmjet këtij procesi, hiqen barrierat teknike për eksportimin e produkteve shqiptare. Psh. që një produkt shqiptar të tregohet në vendet e BE-së duhet që t'i nënshtrohet certifikimit nga një laborator i akredituar. Që sot certifikimet të jenë të besueshme dhe të vlefshme, duhet të bëhen në laboratorët e akredituar të vendeve të BE-së. Ne duam të arrijmë në atë fazë që certifikimet të mund të bëhen në laboratoret shqiptare dhe të njihen në BE. Pra, çdo testim, raport apo certifikatë e laboratorëve të certifikuara shqiptare do jetë e njohur në BE. Në këtë fazë, nuk do të ketë më vlerësime të dyfishta për produktet shqiptare. Që ky laborator të testojë dhe certifikojë produkte të tjerë, duhet të jetë vetë i certifikuar sipas standardit ndërkombëtare, 17025. Ne synojmë të jemi anëtarë me të drejta të plota në një organizatë europiane, European Cooperation for Acreditation, ku deri tani jemi anëtarë të asociuar.

Kur parashikoni të bëheni anëtarë me të drejta të plota?

Objektivi është që të bëhemi anëtarë me të drejta të plota në 2009. Por që të anëtarësohesh në këtë organizatë nuk ka vetëm kushte teknike, por ka edhe kushte politike. Kushti politik është që të jesh vend kandidat për t'u anëtarësuar në BE. Ajo ç'duhet të arrijmë ne është që, në momentin kur shteti shqiptar të bëhet kandidat për të hyrë në BE, ne t'i kemi plotësuar kushtet teknike. Kjo organizatë është shumë afër Komisionit Europian dhe sa herë kjo organizatë ka asamble të përgjithshme, Këshilli Europian ka gjithmonë përfaqësues.

Që akreditimet e dhëna në Shqipëri të njihen në vendet e BE-së, Drejtoria shqiptare e Akreditimit duhet të jetë organizëm nënshkrues i marrëveshjes shumëpalëshe të lidhur mes vendeve të organizatës. Për të arritur deri në nënshkrimin e kësaj marrëveshjeje ka një proces të tërë, që duhet të vlerësohet nga komitetet përkatëse të organizatës. Nëse ne plotësojmë standardet e tyre, ne bëhemi vend nënshkrues i marrëveshjes. Nga ky moment, të gjitha organizmat që kanë nënshkruar marrëveshjen janë të detyruara të njohin certifikimet e sistemit shqiptar.

A mund të nënshkruhet marrëveshja pa qënë vend anëtar i organizatës?

Teorikisht, marrëveshja mund të nënshkruhet edhe pa qenë anëtarë me të drejta të plota të organizatës. Një shembull i tillë është Turqia. Kjo do të thotë që kushtet politike nuk janë një domosdoshmëri për njohjen e certifikimeve shqiptare jashtë vendit. Ky është mbi të gjitha një proces teknik.

Që të ngrihet sistemi i akreditimit, është e domosdoshme që të kemi sa më shumë laboratorë dhe trupa certifikimi të interesuar. Për këta subjekte ne ofrojmë mundësi trajnimi, për të përmbushur të gjitha kërkesat e standardeve përkatëse.

Sa janë laboratorët e certifikuar deri më sot?

Aktualisht, ne kemi vetëm dy laboratorë të certifikuar. Por ka aplikime për t'u akredituar edhe nga 12 laboratorë të tjerë. Procesi i akreditimit zgjat të paktën 3-4 muaj, në rastet kur subjektet plotësojnë kriteret kryesore. Në rastet e subjekteve që janë mbrapa me përmbushjen e kërkesave përkatëse, procesi mund të zgjasë edhe më gjatë. Kosto e akreditimit është rreth 100 mijë lekë. Këto tarifa vendosen nga një udhëzim i përbashkët i Ministrisë së Ekonomisë dhe Ministrisë së Financave. ■

Intervistoi: Ervin SHEHU